

Karolína Plachá

Od slova do slova aneb důležitost začátku a konce

oponentský posudek na bakalářskou diplomovou práci
prof. PhDr. Jana Pilátová

Autorskou prezentaci *Slovobraz* jsem neviděla, ale práce o tom, jak vznikala, mi umožňuje sledovat „krkolonné odkrývání toho, co chci říct a jak to sdělit divákům“, a těšit se, že ji uvidím. Pro proces vzniku a setkání výsledného tvaru s diváky zvolila Karolína Plachá střízlivý popis cesty (od – do) i s pozdravem na začátku a na konci cesty při vědomí, že i touto prací (jak píše v úvodu) pokračuje v hledání souhry mezi chaosem a řádem, tak jako představení bylo pokračováním principů DJ a hledání společné hry, a další uvádění *Slovobrazu* už bude pokračováním diplomky.

Jak to Karolína dokázala? Hlavně tím, že potíže (osobní i tvůrčí) nezapírá, ani neokecává. Věcně líčí i své trápení se slovy (o tom je její výchozí text). Tím víc oceňuji nedeničkový tón a stručnost práce. Odhaduji, že čteme jen menší část napsaného, že díky škrtům vzniklo skromné, minimalistické, a přece úplné sdělení. Napadá mě to asi proto, že to ladí s tím, co Karolína píše o *Slovobrazu*: nic světoborného, jen *přijít na to, o co mi jde a jak to sdělit*. Uvažuje o kráse jednoduchosti, které se nám ani nechce uvěřit, i o tom, jak těžké je snést, že se to pořád mění. Právě popis těch nečekaných proměn a jejich vstřebávání svědčí o tom, co se Karolína naučila. V úvodních úvahách o chaosu a řádu všechno přesně ví, je to jasné, citáty doložené. A pak bác ho a Karolína se nestačí divit. Díky tomu rozporu mezi úhlednými myšlenkami a na druhé straně konkrétními popisy práce na prezentaci vidíme, jak velký je rozdíl mezi tím, co víme, a tím, co a jak děláme. Autorka to nekomentuje, jen věrně zaznamenává, což je – nejen v diplomkách – vzácné.

Karolína s pomocníky prošli se ctí téměř všemi potížemi, běžnými při vzniku autorského divadla: jak poznat, co je hlavní a co vedlejší? Kdy co udělat nebo dát dělat? Kdo? Vztahy: dohadování se, snažení i odpadání a zas návraty. Zažili „zbytečnou námahu“, opouštění lákavých nápadů, vzdávání se dobrých, ale ne nutných kusů práce. Grantovou past, zavazující k něčemu, co už je k ničemu. Kdy je čas „začít znovu“? Jak jinak? Co vyřadit, když je toho ve hře tolik, že to hru dusí? Vzdát se hotových písmen, nebo hotového věšáku? (Neranit Matyáše bylo důležitější než „scénografie“ - a s odepsáním věšáku odpadla nutnost řešit světla, a s resignací na vizualizovanou Annu přišel nápad, jak ji evokovat...atd.) Ukázalo se, že hlavní je to, co je živé, že to – po krkolomných cestách - vede k dalším kouskům života a oživuje unavené lidi - tvůrce.

Karolína věrně popisuje, co znám ze spolupráce na autorských představeních Continua nebo Farmy – o tom ode mne na seminářích slyšela, ale nepomohlo jí to. Vědět nestačí, když se člověk cítí ztracený (celý vesmír to umí, jen já ne!). Je to tak vždycky, když něco děláme bez receptu a vzniká to „samo“, organicky. Jak se to dělá, to se nedá naučit, ale je nutné prožít tu úzkost a vědět,

že stejně ztracený je každý, kdo zkouší něco „svého“ - tedy nového. Karolína píše, že s Danielou poznaly, co jim chybí („dramaturgické minimum“), a že zjistily, že nic nevědí a že to musí samy objevit. Zjistit, že něco „známého“ je neznámé, je velký pokrok a většinou se na to nepříjde jinak, než díky „chybě“, když to nefunguje. Když nepřestaneme hledat, objeví se ku pomoci „náhoda“ jako vyšší forma nutnosti a je jen třeba všimnout si, že „něco tu patří k sobě“, píše Kája.

Je dobře psát o tom, co všechno může nefungovat, ale psát o tom dobře není snadné. Autorce se to povedlo bez terminologické magie i bez frází, s citlivostí vůči slovům. Do textu začlenila přesná motta, citáty učitelů a autorit, citáty kolegů i z pracovního deníku, poznámky z konzultace, „manifest“, odpovědi diváků na zadané otázky před představením a po něm, kde je několik ohromně trefných postřehů (balzám na duši), výpovědi spolupracovníků, zapracované do textu i v úplnosti v přílohách, kde je i dopis od sběratelky slabikářů paní Anny, rozvinutější úvahy o představení od zasvěcených diváků a výchozí text o hledání těch pravých slov a o nedorozuměních, kdy se slova lekají ...

Možná se Karolíně slova skutečně schovávají, ale v cizích textech jí neuniknou. Moc se mi líbí citát Františka Skály: „nadřel ses, a jako bys neudělal nic“. Zdá se, že materiál klade tupý odpor; Skála ale dodává, že hmota má paměť, že to v ní zůstane. Jasně.... je sochař. Ale divadelník má šanci navíc: zůstane to v něm; není to, jak se zdá, že já opracovávám materiál. On opracovává mě, je to alchymické dílo, má práce jako opus contra naturam umožňuje, aby rostlo netušené dílo přírody ve mně, a tu dvojítoť – pracujícího a opracovávaného - Karolína vystihuje.

Předloženou bakalářskou práci Karolíny Plaché bez váhání doporučuji k obhajobě.

Jako oponentka se mám diplomantky na něco zeptat. Ptám se tedy, proč v závěru uvažuje o své práci – praktické a snad i písemné – jako o nenarozeném dítěti.

V Praze 21. září 2018

prof. PhDr. Jana Pilátová